

Het effect van Het Bewaarde

Judith Aartsen

In het project Het Bewaarde Land worden kinderen mee naar buiten genomen, de natuur in (de Bruyn II, dit nummer). Welk effect heeft dit project eigenlijk op de kinderen?

Mijn eerste doctoraalstudie vond plaats in een laboratorium met twintig aquaria, waarin elk een vis. De bedoeling was om het gedrag van vissen te onderzoeken. Een interessant onderzoek, maar het gaf me een vreemd gevoel dat ik vissen bestudeerde in een omgeving die absoluut niet hun natuurlijke was. Bij dit onderzoek was het contact tussen de vissen en de natuurlijke omgeving verstoord en daar was ikzelf de oorzaak van. Dit leidde tot een innerlijk conflict dat een belangrijke rol speelde bij de oriëntering op een volgende onderzoeksstage.

In het laatste college van een hele serie toonde een docent dia's van een creatief natuurbelevingsproject (de Bruyn II, dit nummer). Al kijkend werden we door 'Vrouwtje Fleur' meegenomen, 'Het Bewaarde Land' in. De dia's en verhalen over Het Bewaarde Land, het bos, de kinderen, de 'Wachters' en de doelstellingen maakten een grote indruk op me. Op dat moment nam ik me voor dat mijn volgende onderzoek met dit natuurbelevingsproject te maken zou hebben. Daar was een organisatie die mensen in contact wilde brengen met de natuur! Na mijn eerste ervaring in het laboratorium sprak mij dat wel aan. Een kennismaking met de organisatoren van Het Bewaarde Land volgde, waarna een onderzoek naar het effect van deelname aan dit natuurbelevingsprogramma werd opgestart.

Het onderzoek

Het effect van deelname aan het natuurbelevingsproject werd onderzocht door kinderen een enquête te laten invullen. Tweehonderd zestig leerlingen deden hier

aan mee. De helft daarvan nam deel aan het project, de andere helft niet; zij vormden de controlegroep. Beide groepen kregen elk twee keer dezelfde vragen voorgelegd: vóór de deelname van de 'experimentele' groep aan het programma en enkele weken erna.

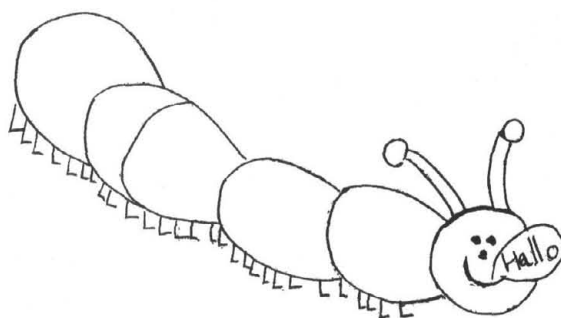
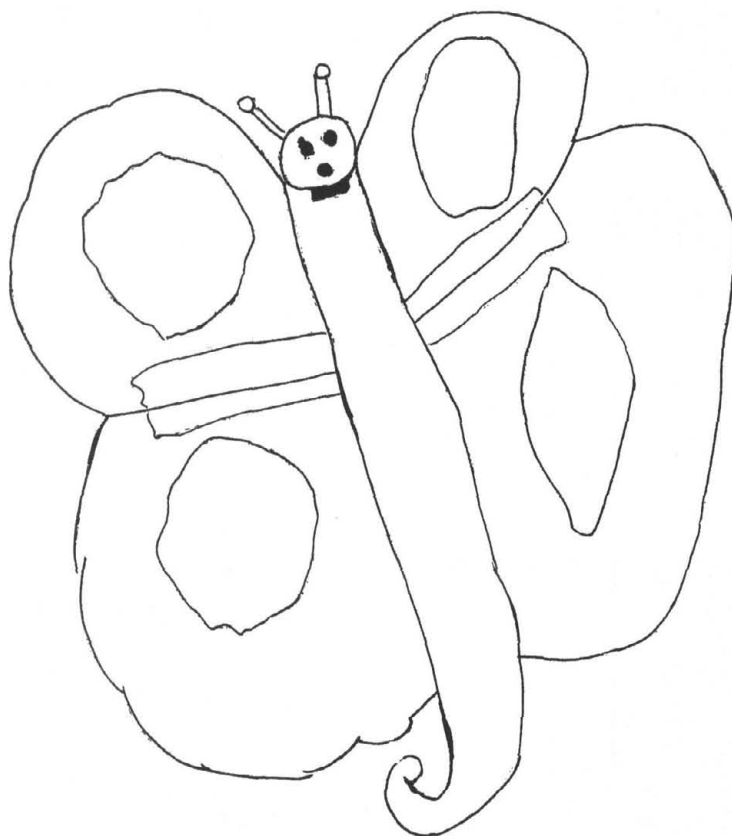
De enquête bestond uit drie verschillende soorten vragen en stellingen:

1. Kennisvragen zoals: 'Weet je hoe deze plant heet?' en: 'Welk dier heeft van deze dennenappels gegeten?'.
2. Stellingen betreffende het gevoel, de emotie en de fantasie, bijvoorbeeld: 'Insecten en kleine diertjes vind ik grieze-

lig om naar te kijken', 'In het bos voel ik me thuis' en 'Het is fijn om een dier uit de natuur als vriendje of vriendinnetje te hebben'.

3. Stellingen met betrekking tot hun omgang met de natuur, zoals: 'Als iemand expres een spinnenweb kapot maakt, is dat gemeen' of: 'Om een hut te bouwen in de natuur mag je levende takken van bomen aftrekken'.

De antwoorden werden beoordeeld als plus, nul of min en deze gegevens werden gerangschikt met behulp van principale componenten analyse getoetst met variantie analyse.

Metamorfose als effect
van Het Bewaarde Land?

Land op kinderen

Resultaten

Allereerst bleek er geen verschil te bestaan tussen de uitkomsten van de eerste enquête van de experimentele en de controle-groep. Ten tweede was er geen verschil tussen de uitkomsten van de eerste en de tweede enquête bij de controle-groep. Bij hen was in de periode die verstreken was tussen de twee enquêtes geen verandering in houding ten opzichte van de natuur te bespeuren. Ook was er geen invloed aantoonbaar die de eerste enquête op het beantwoorden van de tweede gehad zou kunnen hebben.

Bij de leerlingen die in Het Bewaarde Land waren geweest waren daarentegen significante veranderingen te zien: meer leerlingen zeiden zich thuis te voelen in het bos. Ook uitten meer kinderen de mening dat als je verdrietig bent of je onrustig voelt dit in de natuur snel over gaat. Ze gaven aan zich meer getroost en vertrouwd te voelen in de natuur dan voorheen.

De kinderen zeiden vaker dat in het bos veel te ontdekken is. Ze gaven meer aan dat je daar leuker kunt spelen dan op straat en dat in hun eigen woonomgeving niet genoeg bomen en planten staan. Verder stelden ze vaker dat een boom of een dier uit de natuur een vriendje van je kan zijn en dat het fijn is om zulke vriendjes te hebben.

Uit de vergelijking van de twee enquêtes bleek ook dat de kinderen aangevaren sterkere verwantschap te voelen met de natuur en er meer respect voor te hebben. Ze uitten vaker de mening dat planten en dieren met elkaar kunnen praten, maar wel op een andere manier dan mensen dat doen. Ook werden bomen en planten vaker gevoelens en emoties toegekend: bomen die blij, verdrietig en boos zijn en pijn voelen als takken worden afgezaagd of -gebroken. Expres spinnenwebben kapot maken werd in de tweede enquête minder gewaardeerd.

Een ander opvallend verschijnsel was dat de verandering bij kinderen van acht jaar verschilde van die bij tienjarigen. Bij achtjarigen veranderden vooral de antwoorden over gevoelens voor en verbondenheid met de natuur. De tienjarigen

gaven juist meer aan anders om te gaan met de natuur. Bij hen had het project vooral effect op het handelen, ze gaven aan zich meer natuurvriendelijk te gedragen. Poten uit spinnen trekken werd niet meer op prijs gesteld. Ook wilden ze zorgvuldiger omgaan met bomen: geen levende takken meer van bomen aftrekken om een hut te bouwen, of bomen beschadigen door er onvoorzichtig in te klimmen.

Conclusie

Al met al is te zeggen dat Het Bewaarde Land een duidelijk positief effect heeft op de kinderen. Hun gevoel voor de natuur is geïntensiveerd, positiever geworden en ze voelen zich sterker betrokken bij de natuur. In hun omgang met de natuur zijn ze respectvoller geworden. De doel-

stellingen van het project lijken te worden bereikt, in ieder geval op korte termijn. Of het project op lange termijn ook nog invloed heeft, zou door een uitgebreide langlopende studie onderzocht moeten worden. Diverse positieve reacties, soms zelfs na drie jaar, zijn wat dat betreft echter zeer hoopgevend.

Summary

The effect of the Treasured Land programme on children

Two groups of children answered two times a list of questions about nature. Only one group attended the programme between answering the two lists. The questions could be arranged by principle component analysis along three axes representing respectively: knowledge, affection and behaviour.

The answers of the group which had not been in the Treasured Land did not differ between the first and the second time, but the other group showed significant differences. These children said the second time more than the first, that they were feeling at home and comforted in the forest, that they preferred to play in the forest than to play in the street and that they wanted to see more plants and trees in their street. They indicated also to be more respectful to nature. The conclusion is that the Treasured Land programme induces at least a short term positive change in attitude to nature at children between 8 and 10 years old. Whether this is also the case in longer term requires of course a long term research.

Drs.J.J. Aartsen
Amaliastraat 18
2316 TM Leiden

Haiku van kinderen en wachters

De mier ziet een reus
de mier loopt op de bomen
en gaat gauw naar huis.

Vogels bekijken
koperwieken vliegen rond
futen strijken neer.

Mieren gaan ook dood
want ze worden doodgestampt
iedereen gaat dood.

Ik ben een eikel
ik hang aan een eik en val
op de zachte grond.

Een spin in zijn web
zat rustig in het midden
tot er een vlieg aan kwam.

Ik zit in mijn boom
de takken zijn heel erg glad
ik zit heel erg hoog.

De stilte is weg
de stilte in de bossen
de stilte in huis.

De planten groeien
de bomen ruisen zachtjes
zo is het leven.

Reacties in de klas

De leerlingen wisten niet dat deze enquête in verband stond met Het Bewaarde Land. Nadat de enquête de tweede maal was ingevuld, werd dat verteld. Als een klas hoorde dat ik uit Het Bewaarde Land kwam en ook een Wachter was, werden ze erg enthousiast. Ik werd overspoeld met vragen en verhalen: "Wat is uw Bewaarde Land-naam?" en "Kent u Fuut en Rode Beuk?" Uit hun reactie was al af te leiden dat het project grote indruk achtergelaten had. Bij de leerlingen was het nog levendig aanwezig en in de klaslokalen ook. In veel lokalen hingen tekeningen of haiku's die met Het Bewaarde Land te maken hadden.